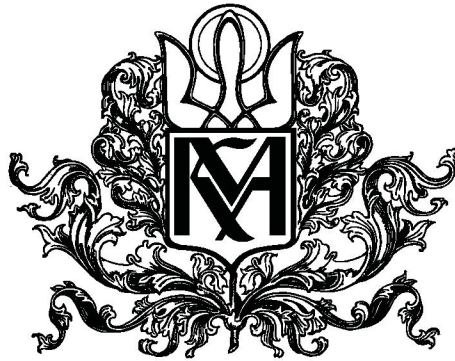

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

В. І. Клочко, А. В. Козименко, Т. Ю. Гошко, Д. Д. Клочко

ЕПОХА РАННЬОГО МЕТАЛУ В УКРАЇНІ
(історія металургії та генезис культур)

Київ – 2020

УДК
ББК

Рецензенти:

д.і.н. М. Ю. Відейко – доктор історичних наук, старший науковий співробітник завідувач НДЛ археології історико-філософського факультету Київського університету імені Бориса Грінченка
д.і.н. С. В. Іванова – Провідний науковий співробітник відділу археології Криму та Північно-Західного Причорномор'я Інституту археології НАН України

Під редакцією Dr. Hab. В. І. Клочко

Затверджено до друку Вченою Радою факультету гуманітарних наук Національного університету «Києво-Могилянська Академія» (протокол № 5 від 16. 07. 2020 р)

ISBN

© В. І. Клочко, А. В. Козименко. 2020
© Т. Ю. Гошко. Аналізи, текст II, 3, 2020
© Д. Д. Клочко. Переклад англійською мовою, 2020
© Н. В. Скринник. Дизайн. 2020

NATIONAL UNIVERSITY
"KYIV-MOHYLA ACADEMY"

V. I. Klochko, T. Y. Hoshko, A. V. Kozyenko, D. D. Klochko

THE ERA OF EARLY METALS IN UKRAINE
(history of metallurgy and cultural genesis)

Kyiv – 2020

УДК
ББК

Review:

M. Y. Videiko – doctor of historical science, senior scientist, chief of Archaeological Research Laboratory at Faculty of History and Philosophy of Borys Grinchenko Kyiv University.

S. V. Ivanova – doctor of historical science, Chief scientist of Crimea and North-West Pontic Region archaeology department of Archaeology Institute of NASU.

Edited by: Dr. Hab V. I. Klochko

Approved by Science Council of Faculty of Humanitarian Studies of National University “Kyiv-Mohyla Academy”

ISBN

© V. I. Klochko, A. V. Kozymenko, 2020

© T. Y Hoshko analyses, text II, 3, 2020

© D. D. Klochko translate, 2020

© N. V. Skrynnyk, design, 2020

ВСТУП

Ця книга вводить в науковий обіг нові випадкові знахідки археологічних предметів, знайдених з 2003 по 2020 роки в Україні. В праці створені схеми типохронології речей, починаючи з найбільш давніх металевих виробів на Україні – предметів Раннього Трипілля і до початку доби пізньої бронзи. В цілому, в книзі опрацьовано біля тисячі нових предметів, виготовлених з міді та бронзи, зокрема, матеріали 30 нових скарбів, усі вони описані та картографовані. Завдяки цьому новому матеріалу наш рівень знань збільшився не тільки кількісно (в десятки разів!), але і якісно, зокрема, відкриті нові, раніше не відомі категорії давніх металевих знарядь та зброї. Були виділені чисельні імпорتنі речі з регіонів Центральної Європи та Близького Сходу, що дозволяє розглядати культурні процеси цього часу в Україні, як складову частину загальноєвропейського процесу у тісній взаємодії з історією Давнього Світу.

Треба зазначити, що ця книга охоплює тільки вироби з міді та бронзи V – II тисячоліть до н.е., речі з золота та срібла цього часу (відносно рідкісні) потребують окремого дослідження.

Значну кількість цих нових знахідок Т. Ю. Гошко проаналізувала спектрально та вивчила технологію їх виготовлення. Ці дані дозволили нами намалювати якісно нову картину культурних процесів Епохи раннього металу в Україні, основану на історії давньої металургії, як безпосередньої складової частини культурного комплексу суспільств того часу.

Наша з Анатолієм Васильовичем Козименко спільна праця по збереженню археологічної спадщини України та введенні її в науковий обіг триває з 2009 року. За цей час ми випустили книгу «Наш недавній бронзовий век», Київ, 2011 – перший каталог його, тоді ще відносно невеликої колекції металевих (мідних та бронзових) речей енеолітичної та бронзової доби. У 2017 році вийшла друга праця «Древний металл Украины», в якій було опубліковано вже більше тисячі мідних та бронзових предметів з його колекції, які охоплюють період від Раннього Трипілля до середньовіччя.

З того часу (2017) колекція предметів доби енеоліту – ранньої бронзи А. В. Козименко збільшилась майже вдвічі, а моя база даних предметів цього часу, знайдених на території України, збільшилась вчетверо. За цей час Т. Ю. Гошко зробила біля 300 нових спектральних аналізів, та дослідила технологію виготовлення нових, невідомих раніше категорій знарядь – втульчастих сокир-мотик (кельтів). Темпи приросту нового матеріалу вражають, жахають і закликають до термінових дій. Колосальну нову інформації про первісний період історії України ми не маємо права безпорадно втрачати.

Отже, величезна кількість вивченого нового матеріалу, який ми вводимо у науковий обіг, дозволила нам вийти на новий рівень наукового узагальнення та створити свій власний погляд на епоху раннього металу в Україні у вигляді нарису історії металургії доби енеоліту – ранньої та середньої бронзи, як складової частини культурно-історичного процесу аж до початків формування історичних народів Східної Європи, з V - до початку II тис. до н.е.. від Раннього Трипілля до протослов'ян та фракійців. Книга написана двома мовами – українською та англійською, добре ілюстрована – в ній 170 таблиць фото, малюнків, мап та фотографій окремих речей. У додатках – каталог нових надходжень до колекції А. В. Козименко, 19 таблиць спектральних аналізів речей та списки літератури двома мовами.

В. І. Ключко

INTRODUCTION

This book introduces new archaeological materials, found in 2003-2020 years to scientific field. It contains the schemes of typochronology of items beginning from the most ancient metal products in Ukraine – items of period of Early Trypillia to Late Bronze Age. All in all, in this book about a thousand new bronze and copper items are analyzed, including materials of 30 new hoardes, all of which are described and analyzed. Due to this new material our level of knowledge extended not only greatly but also qualitatively – new, previously unknown categories of ancient metal tools and weapons are discovered. Numerous imported items from Central Europe and Middle East were examined, which allows to view cultural processes of Ukrainian territories at the time as part of general European processes closely connected to Ancient World's history.

The book covers only copper and bronze items of V – II millennia BC, rare golden and silver items require separate research.

Most of the items were spectrally analyzed. by T. Y. Hoshko and their creation technology studied. These data allowed us to create new picture of the Early Bronze Age Ukrainian cultural processes, which is based on history of metallurgy – vital part of that time cultural processes.

The cooperation between myself and Anatolyi V. Kozylenko for preserving archaeological legacy and introducing it into scientific field continues since 2009. For this time we released the book "Nash nedavniy bronzoviy vek" Kyiv, 2011 – the first catalog of his quite small at that time collection of metal (copper and bronze) items from Eneolithic and Bronze Ages. In 2017 the second work was released "Drevniy metal Ukrainy", which included more then a thousand copper and bronze items from his collection and come from period of Early Trypillia to Middle Ages.

Since then (2017) the collection of items from Eneolithic and Bronze Age of A. V. Kozylenko was extended almost two times, while my own database of this time items found in Ukraine extended four times. During this time, T. Y. Hoshko conducted around 300 new spectral analyses and examined the technology of creating new, previously unknown tools – bushing axe-hacks (celts). The speed of new findings occurrence impresses, terrifies and calls to immediate actions. We have no right to lose the colossal amount of new information about ancient period of Ukrainian history.

Therefore, the large amount of new materials, which we introduce to scientific field allowed us to move to the new level of scientific generalizing and to create our own view on the age of early metal of Ukraine in the form of the essay of history of metallurgy in Eneolithic and Early-Middle Bronze Ages as a part of historical-cultural process until the emergence of Eastern Europe historical peoples, from V to beginning of II millennia BC, from Early Trypillia to proto-Slavs and Thracians. The book is written in two languages – Ukrainian and English and well-illustrated – 170 tables of photos, pictures, maps and photos of separate items. The appendix includes the catalog of new additions to A. V. Kozylenko collection, 19 items spectral analyses tables and list of literature in two languages.

V. I. Klochko